УЧИТЕЛЬСЬКЕ СЛОВО

ОРГАН · ОБ'ЄДНАННЯ · УКРАЇНСЬКИХ · ПЕДАГОГІВ · У · КАНАДІ ·

Ч. 7 (8) Вересень 1956 РІК II.

УЧІТЕСЯ БРАТИ МОЇ...

diasporiana.org.ua

І. Боднарчук

ЗАПОВІТ

Андріїшина фарма грала кольорами на сонці. Обійстя загружене автами, авта червоні, зелені й сині, тремтять срібні дзеркальця здалека — сталевими пасмами стягають сонце на землю. Неділя... То з'їхались сини до хворої матері. Здалека, з різних сторін, зустрілись на воротях. Ох, які ж то ці ворітця маленькі тепер стали, здривілі, і будиночки звітрілі, і подвір'я споришем зацвіло. Давно вже тут не були. Забулись сусіди і тільки перехрестя стежечок, кам'яна гребля, зелений клен і мати на воротях мозаїчним образом остались у пам'яті, неслись з ними у світ, кликали до себе. В срібній сорочці з вишиваними рукавами, з скорботою на устах, пізнавали її на образі Богоматері. Доростали в світі. Простір, що віддаляв їх від фарми — рідного гніздечка, з часом малів, образ матері в пам'яті більшав. Повернули.

Біля порогу зустріла їх старша сестра: "О, як жде мати побачити вас! Обклалась вашими світлинами, у сні кличе ваші імена..." Обціловували брати сестру. За зеленими котарами високо піднята на подушках лежала мати. Очі в неї були заплющені. Ледве-чутно, навшпиньках підступили сини, обстали кругом — на одвірках високо позначився їх ріст.

Стояли в мовчанці. Прислухались до тихих подихів матері. Старість на її обличчя поклала глибокі вирази любови й терпіння. Сестра відкрила віконницю, в хаті стало видніше. Згадали: десь там на дні скрині ховає грудку рідної землі,, привезеної з-за моря, квітом соняшників уквітчувала собі будні, маленькими вела під образи провести молитви, вела на стежку в школи, супроводжала в світ... Залишили десь тут на полиці перше волосся пострижене в коверти, перші зошити, а на одвірках в карби позначений ріст. За хатою кам'яна гребля. Дбайливо її руками повизбирувані камінці, знесені в одну греблю. Греблю цю висушили вітри вогку від її поту. Тепер з-за греблі сонце сходить, за греблею сідає. Нагріта за день гребля поза північ тепло тримає. По вечері рядом сідали на греблю, співанок співали. Співали про Дунай, Калину й Дніпро. Слухали оповідань про край, чарівний край русалок. Одного разу по вечері підступили до батька: „Батьку, відпустіть нас у місто! На фармі тяжко працюємо, ходимо полатані. Наші ровесники в місті ходять чисто, носять гроші в кишенях..." „Підождіть, устигнете ще," слова батька, „хай ноги ваші стерні наколять, долоні мозолями затвердну́ть, надихайтесь запахом ярих хлібів, щоб пізнали ви ціну життя..." Клонили голови, вертаючись до праці, клонились землі навколішках, грудьми припадали, обціловуючи її за силу. Тепер за вікнами шумить сад, шелестять соняшники й хата у світлі коливається.

Розплющила очі. Простягла руки. Підступили сини. Сплелись вишивані рукави з вояцькими. „Пізнали мене?... У тебе, Василечку, голос змінився, волос пояснів... Андрійко ростом нагадує покійного батька, Петрик... в усіх вас пізнаю покійного вашого батька... Внесіть мені діти калини й послухайте, що вам скажу." — Підвелась, попросила води. Промочила сухі уста. Василю-Василечку, летунчику мій! Високо літаєш, чи видати з тих висот наш край?.. А ти, Петрику, глибоко зачитуєшся, чи згадується там про нас? Відпитуйте її діти, ту нашу Україну! Бо без неї й ми тут ніщо..." Продовжувала: „Ви знаєте мене... я не тутешня. Не сподобив Господь донести свої кістки у наш край. Моя дорога тут кінчиться." У мовчанці схилили голови. „Ви здалека приїхали, може сподівались спадку, а я замість спадку та передам вам довг. Несплачений довг перед нашою батьківщиною. Ви знаєте її з моїх оповідань з співанок. Там далеко за морем наш край Україна, там ще десь і живуть наші рідні, вони згадують нас, ждуть нашої помочі. Ми зобов'язані їм. Пам'ятайте! У пам'ять цього я передам вам цю книжку."

У вишиваній оправі книжку — Кобзар Шевченків — перейняла з рук матері старша сестра й передала молодшим братам. Пішла книжка по руках. Важили її в своїх руках — вона знайома їм. На листках вони пізнали відтиски своїх пальців. Колись маленькими обертали в своїх спітнілих руках книжку привезену з-за моря з старого світу. Це найстарша книжка в їхньому домі. Вчились читати, щоб прочитати її. Шевченка бачили в рушниках, бачили його шовком гафтованого на образах, а в народі чули його слова. Мати продовжувала:

„Тримайте цю книжку поруч своїх книг, передайте її своїм нащадкам, застережіть останнім своїм словом передати її з покоління в покоління. Цю книжку, пізнавши азбуку, вже зможете читати; прочитавши рядок, не відложите, щоб цілої не прочитати; а прочитавши, станете освіченими. З цих рядків заговорить до вас Україна. Серед чужих, у далекому світі — віднайдете себе. Ця книжка зведе вас усіх до купи, як рідна мати."

Говорила, обертаючи на грудях срібний хрестик. Нахилились зачіски, зашелестіли листочки, почувся шепіт. Цей шепіт нісся десь здалека, з-за моря з краю батьків, з землі, що дала Шевченка. У цьому шепоті чувся стогін матерів на панщині пшеницю жнучи, брязкіт зброї, шум тополі, пісні про кохання. У цьому шепоті матір заплющила очі. Її вже не було між ними, але як багато тут було від неї. Дивились на себе й пізнавали її в своїх очах. Вона жила в їхніх думках.

Червонілась до заходу на городі гребля кам'яна. На столі лежала книжка в вишиваній оправі.

ПЕРША НАУКОВО-МЕТОДИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ ОУП

ОУП в Канаді — така його повна назва, діє на терені Канади за власним статутом, затвердженим КУК-ом і є його складовою частиною.

Метою ОУП є духова і матеріяльна допомога членам, та ширення освіти й культури серед українців Канади. (Стаття 4 статуту).

Засобами для осягнення наміченої статутом мети є між іншим:

I) улаштовання з'їздів,

II) видавання шкіл. підручників, журналів, часописів,

III) закладання і ведення шкіл, курсів, дитячих садків для загалу українців Канади (Ст. 5 т. а, и, статуту).

Згідно з Ст. 5 т. а), ОУП улаштовує саме тепер свою першу науково-методичну Конференцію в Торонті, якої завданням є — відкрити очі цілому українському громадянству в Канаді на загрозливий стан, перед яким стоїть рідно-шкільне навчання і вказати йому на його трагічні наслідки, коли цього стану зараз не направити.

Хтось міг би запитатися, в чому саме цей загрозливий стан, про який алярмує ОУП, а коли він справді існує, тоді яким способом хоче ОУП цьому запобігти. На ці саме питання хочу сьогодні відповісти, та заки це зроблю, наперед поясню, чому саме навів я на самому початку деякі точки з нашого статуту. А саме тому, щоб підкреслити, що згідно із статутом ми об'єднуємо всіх учителів-українців у Канаді, значить не діємо лише у Торонті чи Онтеріо (Торонто, згідно із статутом (ст. 2) є тільки тимчасовим місцем осідку Централі ОУП), але в цілій Канаді, і що згідно з Ст. 5 т. а) ми є компетентні робити з'їзди і конференції всіх наших членів з цілої Канади, не потребуючи для цього нічийого дозволу.

А що наш статут наказує нам ширити освіту і культуру серед українців Канади, тож тим самим ніхто не повинен нам ставити будьяких перешкод у нашій праці, бож вона під цю пору чи не найважливіша і не найактуальніша в країні нашого нового поселення, а навпаки — всі організації, як духовні так і світські і всі без винятку вільні громадяни-українці (виключаючи комуністів, з якими наше об'єднання не має нічого спільного) обов'язково повинні підтримати наші чисто ідейні, ортопедагогічні й ортодидактичні змагання не тільки думками, душею і серцем, але й матеріяльно, щоб цим способом, амючи за собою прихильність та зрозуміння загалу, ми могли осягнути ціль.

Які ж то загрози перед нашим шкільництвом у Канаді?

Першою і найнебезпечнішою є українське комуністичне шкільництво. Прийміть до відома, Шановні Читачі, що в Канаді, згідно з працею проф. Кірконела, діє поверх сотні комуністичних шкіл, охоплюючи українську молодь у віці від 7-18 років життя. Школи ці добре зорганізовані і устатковані та забезпечені спеціяльно вишколеним і добре платним учительським персоналом. Там у програмі навчання, крім українознавства, обов'язкові лекції марксизму-ленінізму, спеціяльні години для поборювання капіталізму, особливі інструктажі для боротьби з націоналізмом та з усіма нашими національними установами і церквами, і нарешті кульмінаційне завершення програми навчання — підготовити молодь до саботажів, до повалення демократичного устрою Канади та до захоплення влади в країні через робітничу революцію. Це не жарти а правда, і тільки дивно, що демократична Канада на це дозволяє.

Як же ж тепер нам, яким Бог дозволив зберегтися перед страхіттями комуністичної революції у цій вільній країні, — невже закривати очі на цю найбільшу загрозу, що йде на нас із боку канадійського комунізму? Чи нам вільно допустити до того, щоб наші рідні школи ниділи й заникали, і щоб деякі наші діти, заманювані українською покришкою комуністичних шкіл, ішли до них і вчилися там же братовбивчих методів і найбільш неетичних способів імперіялістичного загарбування країн і народів та винищування свободолюбних батьків і матерей наших? Ні! Нам до цього не можна допустити і ми маємо і мусимо працювати так, щоб наших дітей від цього пекла охоронити, ба що більше, щоб тих наших дітей, які зараз у комуністичних школах, з них вирвати і виховувати по-свойму.

Занедбання цього обов'язку не простили б нам ані наші діти, ані цілий наш народ. Одинокою рідною школою і рідним вихованням можемо протиставитись оцим небезпечним і страшним у наслідках затіям комуністичних шкіл у Канаді і дати їм гідну та невідкличну відправу. А щоб це зробити треба нам поставити навчання у наших школах на правильний шлях. І це є ціллю нашої Конференції.

Виходило б, що Рідні Школи дотепер не були на такому шляху, коли аж таку ціль поставила собі Конференція. Не були і не є, а чому, послухайте:

Уявіть собі на хвилину десятки і сотні полків війська, що підчас війни діють окремо на власну руку. Чи з суми таким дій можливі будьякі позитивні наслідки наміреної цілі? Ні — в унісон чую, що справді ні! Але чи можна порівнювати школу з військом? На мою думку можна, коли мова про один і **тільки один фаховий провід,** без якого ні військо, ні школа існувати не можуть.

А в нас покищо такого одного фахового проводу не було і нема. І наша Конференція плянує цю справу передискутувати та вказати на те, як такий провід створити та як його

побудувати, щоб він забезпечив якнайкращі успіхи.

Пляновість кожної дії є обумовлена чітко з'ясованою програмою. Без програми — нема скоординованої дії, і різнородність програм не веде до цілі. У нашій Рідній Школі — хоч є програми складені ОУП — не всі педагоги навчають за ними, і то невідомо чому! І цю справу має Конференція на увазі, бож зуніфіковані програми забезпечують як монолітність навчання так і високоякісність виховання. До цього ми завдали собі чимало труду і з допомогою наших досвідчених методичних робітників ми приготовили для слухачів Конференції методичні інструкції для навчання окремих предметів у Р. Ш., що напевне улегшить нашим учителям працю в школі і зробить її приємною та більш корисною. Плянуємо видати всі методичні інструкції друком. Не забули ми теж про шкільні бібліотеки, учительський журнал і про видавництво. В окремій доповіді буде теж представлена співпраця батьків, церкви і молодечих організацій зі школою, бо без узгіднення принципів поступовання у вихованні з усіма згаданими чинниками вся наша праця нічого доброго не віщувала б.

А чи багато з нас колинебудь глибше подумали над цим, що наші виховні кадри на очах топніють і що швидкими кроками зближається час, коли не буде кому вчити і виховувати взагалі. Справа вишколу нових учителів дуже на часі і наша досвідчена учителька п. І. Петрів поділиться з нами всіма думками про те, як цю пекучу справу наладнати, а шановні Делеґати і Гості обміняються з нами своїми поглядами на те, як це дуже пекуче і актуальне питання розв'язати.

Отже на Конференції будуть виявлені в цілій своїй наготі не тільки всі загрози, що перед ними ми стоїмо, але будуть теж проєктовані і всі можливі протизаходи, як оминути небезпеки та як поставити наше навчання і виховання на правильний шлях.

Тому просимо всіх, кому Р. Ш. не байдужа, прийти до нас і взяти чинну участь у дискусії, бо тільки цим способом зможемо відвернути від себе грядуче лихо і спільно обдумати та вирішити найбільш болючі та найістотніші проблеми нашого існування в Канаді.

Ми, педагоги, даємо здоровий почин, а Ви, Достойні Громадяни, підтримайте його і нас з усіх своїх сил, щоб колись історія не зробила нам закиду, що ми справи не допильнували.

Конференція плянована на 2 дні: 1 і 2 вересня і важливість усіх питань домагається того, щоб Шановні Делеґати та Гості присвятили ті дні виключно для Конференції, не запізнялися на наради і доповідей не опускали. Маючи перед собою оцей проспект — можна буде заздалегідь про речі подумати і до дискусії приготуватись, що дуже влегшить ведення нарад і скоротить їх час.

В. М. Верган

ВИХОВАННЯ МОЛОДОГО ПОКОЛІННЯ

(Асиміляція і денаціоналізація)

Українська виховна проблематика в сучасній політичній дійсності набирає важливости в двох моментах: перший — це проблема виховання молодого покоління в поневоленій Україні, другий — проблема виховання молоді на еміґрації. Хоч ці дві проблеми в наслідок політичних обставин на перший погляд різні, то в своїх наслідках вони сходяться в одному — ми, як нація, з кожним роком утрачаємо певну частину людей, які перестають бути Українцями. Спроби запобігти якось цьому явищу виявилися майже невдатними. Ми, як нація поневолена, в СССР не маємо можливости протиставитися тому великому тискові, який іде з Москви. Тільки завдяки духовій відрубності, стародавній і сильній традиції та компактності замешкання українського населення на рідних землях, цей московський тиск розбивається, заломлюється і не осягає стовідсоткових успіхів. Московсько-комуністичній окупаційній владі в наслідок такого стану доводиться уживати різних способів (включно до фальшування і брехливої пропаґанди, що український народ від віків ніби прагнув "возєднання з братнім московським народом"), щоб цей тиск мав певні успіхи.

Виховання молодого покоління на еміґрації лежить виключно в руках української спільноти. Лежить це виховання в першій мірі в руках українських батьків, українських церков і українських організацій. І хоч здавалось би, що вся ця справа дуже легка до зреалізування, то все таки від років уся українська еміґрація стоїть перед нерозв'язаною до тепер проблемою виховання і питанням, як запобігти денаціоналізації та асиміляції.

Що це таке асиміляція і денаціоналізація

Питання асиміляції та денаціоналізації, це — питання нацології. Слово асиміляція — латинське слово, яке означає уподібнення. У суспільних науках під словом асиміляція розуміємо уподібнення людини одної нації культурно і мовно до другої нації. Людина, що уподібняється добровільно, чи точніше сказати, переходить від одної нації до другої і приймає всі її культурні здобутки — називається асимілянт.

Слово денаціоналізація, це також латинське слово, що означає винародовлення. Це також

є відступлення від одної нації та прилучення до другої, як це буває при асиміляції, але це прилучення відбувається не добровільним шляхом, а під зовнішним примусом.

Між поняттям асиміляція і денаціоналізація, як бачимо, є певна словна різниця, як також і різниці у способі переходу від одної нації до другої, але вислід у наслідках той самий — нація тратить своїх членів.

Причини асиміляції і денаціоналізації

Людина не може жити самотньо, бо це протиприроднє і протисуспільне явище. Вона від віків жила й живе у гурті, в суспільстві. Кожна людина, хоче вона того чи ні, будучи в гурті, підпадає під менший чи більший, або й цілковитий вплив традиції, виробленого способу життя і т. д. того гурту. Впливи бувають різні. Буває вплив одиниці на одиницю, одиниці на громаду, громади на одиницю. Говоримо про вплив родини, церкви, школи, окруження. На людину мають колосальний вплив умови державного і економічного життя, духово-особисте її життя, матеріяльний її стан і т. п. Словом, обставини й оточення людини, серед яких доводиться їй жити, або пособляють асиміляції та денаціоналізації, або допомагають їй доронитися перед нею.

Вплив асиміляції починається від засвоєння чужих духових здобутків і занедбання своїх рідних. На еміґрацію, яка є відірвана від матірнього пня, відбувається увесь час тиск чужої культури, мови, літератури і всього окруження країни. Особливо цей тиск сильно відбивається на молоді, яка вже виростає в асиміляційному середовищі.

З дотогочасної обсервації асиміляційного явища соціологи і націологи прийшли до переконання, що найтрудніше асимілюються селяни, якщо вони працюють на ріллі та живуть у певному скупченні. Легше асимілюються робітники, а найлегше умові робітники. Причиною тяжкої асиміляції є трудне засвоєння мови, мале перебування в чужому середовищі і т. д.

Причинами, як бачимо, що впливають на асиміляцію, бувають різні обставини і нагоди. Зберегти себе перед асиміляцією не може ніяка еміґрація. Люди асимілюються одні тому, що в них нема хисту сприймання чужої культури і перетворення її до своїх потреб, другі тому, що не мають ніякої свідомости своєї традиції, своєї культури, історії і т. п. Інші знову тому, що легко сприймають мову, і т. д.

Чи є які протидії асиміляції і денаціоналізації

Виринає питання: Чи є які протидії асиміляції? Дотеперішній досвід показав, що такі протиасиміляційні засоби є і вони приносять величезні успіхи. Найважніші з них такі: 1) Чисельність і скупченість тих, що на них тисне асиміляція. 2) Організованість у всіх проявах людського життя. 3) Високопатріотична, культурна і моральна родина. 4) Духова пов'язаність із країною, з якої походять батьки.

В залежності від цих, на мою думку, чинників і їх життєвих проявів тримається при житті українська спільнота. Чи ця спільнота виконує і як виконує свої обов'язки супроти спільноти і своєї батьківщини, це окрема тема.

Скрентон, Па., вересень 1956

М. Адамовська

КНИЖКА

Книжко, моя книжко,
Розрадо моя,
Без тебе нещасна
Була б в світі я.

Ти отвориш очі,
Ти даєш знання,
Без тебе не було б
Веселого дня.

Ти від мене, книжко,,
Журбу відженеш,
І весело мені
Мій час промине.

Ти мене розрадиш
В самітній тиші,
Ти додаєш пільги
Зболілій душі.

А. Ґосподин

УКРАЇНСЬКИМ ПІОНЕРАМ

Ви розбивали каміння по преріях,
Плугом зривали цілинні лани;
Ви переносили грози і бурі —
Тверді, як криця, Вкраїни сини.

В мандрах тужних ви були себе певні,
Вас не скорили морози і спеки,
В досвіді тяжкім шукали знання,
Чорна журба, тяжка праця щодня.

Різьбили ви у зелених пустинях
Каміння дикого гірський нагреб,
Йшли ви вперед і завзято корили
Дику природу, для людських потреб.

Перші складали ви жертви терпінню,
Першую радість збирали ви з нив,
Ваші труди неутомні зродили
Ланища-ниви безмежних жнив.

Вздовж і ушир необмежений простір,
Гнеться колосся в далеку блакить;
Радість охоплює вас неізмірна
В час, як пшениця співає, шумить.

Д-р Василь Луців

Двомовність у школі і вдома

Дослідник мовного питання в двомовних країнах, знаний швайцарський педагог Е. Бльохер сформулював ось яку дефініцію: — "Двомовність означає приналежність людини до двох мовних спільнот у такій мірі, що буває трудно відрізнити і виникають сумніви, до котрої з тих мов ближче відношення цієї людини та котру з них належить уважати рідною мовою, тобто котрою вона краще володіє і якою думає." Дану дефініцію наводимо тому, що вельми схожа ситуація витворюється (частинно вже витворена) в Канаді.

Українська спільнота здебільша не живе компактною масою, але розкинена в чужомовному оточенні, особливе помітне це по містах, у більших промислових центрах. Як старші так і молодь знаходяться в постійному зв'язку із своїми чужемовними сусідами і силою факту змушені, контактуючися з ними, уживати державної — англійської мови.

Старші громадяни більші консервати і цупко тримаються своїх традицій та рідної мови, і тому навіть творять ріднемовні гурти, приятелюють між собою, і тим самим у них немає загрози забуття своєї рідної мови. Гірше представляється справа з дітворою та молоддю. Дітвора більш поступова, іде нога в ногу з духом часу, вона підсвідомо відчуває, що в українському гурті трудно їй буде знайти таку розвагу, яку має між англійцями. Дітям імпонує щось нове, інше — не те, з яким вони стрічаються в батьківській хаті. Ще змалечку, заки дитина піде в школу, вона вже добре володіє англійською мовою, схопленою від товаришів дитячих ігор. Мало того, нам доводилося неоднократ, і не в одному місці стрічати дітей свідомих українських батьків, що в розмові між собою уживали виключно англійської мови, додаючи тільки ті українські слова, котрих значення не знали по-англійськи. Цей стан із часом доводить до цілковитого занедбання, знехтування і забуття рідної мови, атим самим затрати цієї дитини для української спільноти.

Самозрозуміло, що знання англійської, ба не тільки англійської, але й німецької, французької чи інших великодержавних мов, дуже для людини потрібне. Воно, ми б сказали, необхідне, але того знання не слід набувати ціною рідної української мови.

Очевидно дехто з читачів буде доказувати на підставі тверджень деяких німецьких науковців, що дво- або й більше-мовність спинює дитину в думанні, а то і доводить до змішування цих мов. Ті пересуди перестарілі. Анкета переведена в деяких канадійських школах та слова авторітативних педагогів без усяких сумнівів ствердили, що дитина, яка крім англійської мови знає одну або більше інших мов, є більш розвинута і набагато здібніша від дитини одномовної.

Діти батьків неанглійців, уживаючи виключно англійської мови, доходять до цілковитої атрофії національних почувань, що веде до духового дуалізму а той національного ренеґатства. Таке ренеґатство дитини проявляється в тому, що вона захоплюється чужими божками, відчуває свою і нації своєї меншевартість, а то і погорджує та висміває національні цінноші, ідеали та мову.

Згідно наших обчислень, якщо не наступить поправа, то наша дітвора винародовиться і потоне в англосаксонському морю до третьої ґенерації. На Заході Канади ще "статус кво" може трохи продовжитися, а на Сході приспішитися. Вклад праці, присвячений тим питанням, абсолютно невідповідний. Три рішальні тут чинники досі не дали потрібного вкладу зусиль. Батьки, церква і школа ще й досі необхопили повністю цього питання, не зійшлися на нараду для винайдення розв'язки і не повели в цьому напрямку інтенсивної праці. У першу чергу тут вимагається повної співпраці дому зі школою. На батьках лежить уся відповідальність за те, чи їхня дитина буде знати свою мову, а тим самим любити їх і цінити рідну спільноту, чи відсахнеться від них та завдасть їм на старі літа немало горя та сліз... Пам'ятайте, що дитину треба вчити тоді, як ви її годуєте, бо як вона вас годуватиме — буде запізно... Ніде правди діти — і наша рідна школа не сповняє якслід свойого знання. Ми знаємо про всі перешкоди, що їх наші безіменні плугатарі — українські вчителі — стрічають на свойому шляху, але це аж ніяк не звільняє їх з накладених на них великих обов'язків — зберегти українську дітвору для рідного середовища та впоїти в неї українську духовість. Тимбільше не знаходить виправдання оте все українське вчительство, що стоїть осторонь від всякого зорганізованого педагогічного життя та від рідних шкіл. За байдужість до цих справ на них паде відповідальність перед Богом і перед своєю нацією! Ця справа надто поважна, щоб поминути її мовчки. Це підстава, це наше "бути чи не бути", тому ми вносимо проєкт:

1) Українські батьки спершу, заки дитина піде в державну — англомовну школу, доложать усіх зусиль, щоб навчити дитину рідної мови.

2) Подбати про відповідну розвагу для дітей у тому віці, як теж про відповідне оточення — найкраще в українських дитячих садках.

3) У вечірніх рідних школах і вдома по науці слід припильнувати і подбати, щоб дітвора говорила виключно українською мовою. Робити це тактовно, без пресій.

4) Подбати про добрі педагогічні сили для шкіл, зреформувати програми навчання та шкільні підручники.

5) Брати батькам, виховникам та вчительству масову участь у таких конференціях, як от у Методично-Науковій Конференції Об'єднання Українських Педагогів у Торонті, в днях 1-го та 2-го вересня 1956 р., щоб піддати ряд думок та резолюцій, як зарадити лиху при відповідному веденні справи у майбутньому.

Як бачимо з наведеного питання двомовности вдома і в школі вельми важкі до розв'язання. Вони вимагають багато праці і такту, щоб укінці розмежувати місце і права української мови та англійської. Якщо український дім та українські батьки хочуть, щоб їхня дитина чи діти не тільки вивчили, але й полюбили рідну мову, то слід подбати, щоб український дім стояв на належній висоті. В першій мірі слід покінчити з отими спорами чи сварками, а то й вульґарною лайкою в присутності дітей. Український дім має бути шляхетним і культурним домом. Діти повинні знайти в ньому родинне тепло, культурну розвагу — як от гарну українську бібліотеку, колекцію мистецьких українських платівок, пресу і журнали для старших і дітей. Взаємовідносини батька до матері чи до дітей мусять бути теплі, дружні і щирі. Батько чи мати завжди мусять щось гарне і миле оповісти своїй дитині, нетакт чи провину дитини слід направити уміло, щоб не занадто вразити почування дитячої глибокої душі...

Школа теж покищо не виконує своїх завдань. Мало того, вона навіть не імпонує дітям. Та зрештою чим же може заімпонувати? Більшість наших рідношкільних кляс — це понурі, часто без допливу свіжого повітря, брудні комірки в пивницях під церквами чи домівками. Учитель у багатьох випадках не педагог, але довільно підібрана принагідна людина. Устаткування кляс більш ніж мізерне. Пощерблені лавки, пошматовані мапи, нецікаві і невідповідні, здебільша застарілі шкільні підручники. Як же ми можемо хотіти, щоб дитина любила оту Рідну Школу, котру навіть не можна порівняти з канадійською нормальною школою, прекрасно устаткованою, з модерними педагогами і т. д.?.. — Ні, панове! Так справи не розв'яжемо. Щоб покінчити з питанням двомовности, слід перебудувати родинний дім і рідну школу. Треба внести до однієї і до другої більше української культури, як теж і модерного цивілізаційного комфорту. Про ці речі слід завжди пам'ятати, а тоді нам нічого боятися, що наша дітвора пропаде для української спільноти, що позбудеться нашої духовости та виречеться рідної мови. Українська мова буде мати своє почесне і тривке місце в українській родині, організації і школі, а англійська в уряді, в школі в мішаному товаристві. Така розв'язка справи найбільш корисна для української спільноти як теж і для Канади.

Торонто, Серпень 1956.

СПИСОК ЖЕРТВОДАВЦІВ
на зорганізування Першої Науково-Методичної Конференції ОУП:

Д-р Н. Івахнюк 50 дол., Д-р Р. Бабин 30, Кред. Спілка Св. Марії, Торонто 25, Демпстер, Торонто 25, мґр. В. Гультай 25, д-р С. Кучменда 20, Зборівський Комітет 20, д-р Шиманський 20, Кред. Спілка "Будучність" 15, Книгарня "Арка" 10, Ю. Павич 10, д-р А. Волощук 10, д-р Ф. Мельник 10, Санітас (мґр. Медвіцький) 10, адв. Крип'якевич 10, Олімпія (мґр. Федорович) 10, П. Кушнір 10, Є. Думин 10, Кардинал і Син 10, Р. Чолкан 10, А. Харак 5, І. Ярмолюк 5, С. Віндик 5, о. П. Хомин 5, о. кан. Камінецький 5, Б. Федчук 5, Є. Івах 5, д-р Зінчишин 5, мґр. А. Гнатишин 4, Оля Федчук 3, Ст. Федчук 2, Мирослав Кабурський 2, Мих. Лукавицький 2, Комарницький 1, Ігор Хабурський 1, д-р Б. Сотник 1, о. Ст. Хабурський 1, д-р А. Парубчак 1, І. Курман 2, І. Фіґоль 1, М. Петрук .50, В. Дзера .50, С. Мазуркевич 1, Ів. Дубилко 1, Петро Ґелей .50, Ярослав Космина 1, О. Коник .50, Я. Зварич 50, інж. В. Вацик 1. Альфа Фирнічер Ко. 5.00, Альфа Принтінґ Ко. 7.00,

Список дальших жертводавців у наступному числі.

Управа

О. У. П. складає всім жертводавцям щиросердечне українське спасибі!

Д-р В. Луців
Мґр. З. Зелений

Гетьмана ІВАНА МАЗЕПУ, сміливо можна назвати одним з найбільших меценатів української культури на протязі нашої історії.

За його старанням та в часі його гетьманування припадає найбільший розцвіт Київо-Могилянської або Мазепинської Академії. Кількість студентів доходила до 2.000 та складалася з усіх верств населення України, що було тоді винятковим явищем в усій Европі. Підвищення наукового рівня та придбання кращих професорів, що удосконалили своє знання закордоном, поставило Академію на першому місці Сходу Европи.

І. Петрів

„Свою Україну любіть"

Український буквар д-р К. Вагилевича

На книжковому ринку серед шкільних підручників появився український буквар д-р Костя Вагилевича під назвою "Свою Україну Любіть".

Щоб оцінити всебічно вартість цього букваря, треба переглянути його з точки зору вчителя, який має користуватися ним при навчанню украніської мови й грамоти дітей, які або цілком цієї мови не знають, або знають її дуже слабко. Оцінюючи цей буквар, треба теж вставитися в положення дитини, яка має дістати цей буквар до рук, і він має бути її невідступним товаришем і співпрацівником. На це замало однієї обмеженої в розмірах статті.

Перше, що впаде в око вчителеві, це назва книжки: "Свою Україну Любіть". Чи не завчасно, — подумає вчитель, — говорити семирічній дитині: "свою Україну любіть". Ці діти чейже ж не знають України, а як знають, то тільки як казку, що їм деколи розказували батько-мати чи бабуня. Доперва після 2-3 років виховної праці вдома, в школі, в дитячих організаціях, коли дитина досягне 10-12 років і вміє вже вчуватися в дійсність і розуміти історію як щось, що направду існувало й існує далі, яка знає вже трохи більше світа, ніж дома й у школі, яка починає своїми поняттями охоплювати земну кулю і знайти на ній Україну, з якої вийшли її батьки, щойно тоді можна говорити про свідому любов дитини до України.

Правда, що вже в дошкільному віці треба говорити дітям, що вони українці. Це перейде крізь їхню підсвідомість, закоріниться в їхніх мозкових клітинах і почуваннях. Проте, щоб діти могли справді любити Україну, вона мусить бути для них чимсь дійсним, а не казковим. Рисунок на обгортці букваря теж заповажний. Може скаже дехто, що до першої кляси української школи ходять старші діти. В такому разі цей буквар своїм змістом для них нецікавий. Старші діти, хоч вивчають вправді доперва читання й писання українською мовою, то окрім цього слідкують за змістом і шукають для себе чогось цікавого.

Переглядаючи новий буквар, учитель насамперед поцікавиться методою навчання. Буквар д-р Вагилевича є експериментом, першою спробою фонологічної методи, і, як каже сам автор, яка є ще тільки у своїх зачатках. Наскільки ця метода в опрацьованні д-р Вагилевича є доцільною, покаже практика. Фонологічна метода відноситься до навчання мови і про цю методу мусять висловитися спеціялісти мовники.

Автор намагається подавати зміст букваря в ритмічній, майже віршованій формі і діти дуже скоро засвоять собі зміст поодиноких лекцій, будуть їх знати напам'ять, і це дуже часто стане на перешкоді справжнього свідомого читання.

Навчання читання й писання автор веде аналітичною методою, виходячи від слова як цілости. Це та сама аналітично-синтетична метода, якою ми вчимо в наших школах уже від десятьох років. Дитина пізнає слово нпр. "тато", аналізує його за рухом уст на склади, а з складів вилучує звуки, пізнає новий звук і знак на цей звук. Опісля наступає синтеза, учні зо знаних звуків чи буков творять знову слово "тато", чи форми цього слова: тата, тату. Автор не назвав чомусь цієї методи аналітично-синтетичною, хоча вона в нього виступає. Ця метода, як виказала практика, для вивчення нашої грамоти, з огляду на фонетичний правопис, покищо найдоцільніша. Найбільша трудність в першій клясі це навчити дітей слухово відріжняти окремі звуки в словах. Наш фонетичний (з малими винятками) правопис і виразна вимова дозваляють дітям у короткому часі цю трудність перебороти. До цього теж веде автор букваря у перших своїх лекціях, вивчаючи голосні. На сторінці 8-мій слова "ополох", "апарат" не є на те, щоб їх читати, а на те, щоб слухово і зорово розпізнавати голосні "о", "а". Те саме на стор. 9 і 10-ій. На сторінці 10-ій автор впроваджує вже великі букви, однак, як сам каже, — тільки для порівняння малих буков з великими. Доперва у наступній лекції впроваджує велике "А" і рівночасно прейотоване "Я". Прейотовані голосні справляють дітям деяку трудність, бож діти чують два звуки: й-а, а на письмі віддають це одним знаком "я". Поправді "я", "є" чи "ю" не є голосними і може краще було б після вивчення "й" вказати дітям, що сполуку "йа" пишемо в українській мові одним знаком. Далі наступає в букварі "й" і сполука йо.

У своєму букварі автор у перших лекціях послуговується дуже часто допоміжними рисунками (ребусами), що дозволяє дітям писати й читати цілими реченнями і вправлятися в говоренні. Це зближає дитину до справжнього читання.

Не знаю, чому автор аж на чотирьох лекціях ставить у тексті ті самі питання: "А де Данило? А де Тетяна? А де Олена? А де Уляна?" Ті самі чотири питання повторюються, тільки зі зміною імен. Щоби впровадити прислівник "удома" для відріжнення іменника з прийменником "у діда", або коли вживаємо "удома", а коли "дома", коли вживаємо прислівника "у" або "в", не конечно треба було тих самих нудних питань.

У своєму букварі автор подає трохи змінену форму буков, щоб улегшити дітям техніку писання. Проте треба було більше уваги звернути на виконання буков. Деякі з них писані ніби старечою рукою. У друкованому тексті стрічаємо в одному й тому самому тексті, а навіть в одному й тому самому реченні букви нерівні, то вищі, то нижчі, то грубші, то тонші (буквар виконаний літогра-

фічно), як напр. на стор. 30, 31, 32 та інших. Це виказує деякий поспіх, або неповажне ставлення до дітей, а діти швидше звернуть на це увагу ніж дорослі.

Зміст букваря і рисунки пристосовані до села і то такого села, яке було колись давно на наших рідних землях. Мимоволі приходить думка, чому в нас завжди і всюди тільки село? Час уже скінчити нам із цією сільською ідилією, бо наші діти її не знають, нею не захоплюються і вона їм не імпонує. Цим ми тільки віддалюємо наших дітей від України. Наше село для української дитини в країні нашого поселення це — фантастична казка, а не дійсність, бо такої дійсности наша дитина вже не хоче.

У першій клясі зачинаємо працю з дитиною від її найближчого оточення, найближчої дійсности, і від того, що дитина знає. Ведемо її від найближчого до дальшого і від знаного до незнаного. Не забуваймо, що маємо дитину в першій клясі навчити не тільки читати й писати, але теж і говорити. Навіть дорослі, вивчаючи нову мову, зачинають від найближчого і знаного; від того, із чим щодня стрічаються.

Зміст лекцій і малюнки повинні бути так підібрані, щоб учитель знайшов у них приступний і цікавий матеріял до гутірки з дітьми, якою він попереджує і на якій будує лекцію. Яку ж гутірку поведе вчитель до лекції "тато" або "мама" (стор. 12-13), коли на образку представлена людина в гуцульській ноші, яка нічим не пригадує дітям "тата". Учитель мусів би говорити про гуцулів та про їхню ношу і це не була б гутірка а виклад чи доповідь. Персонажі всіх рисунків представлені в народній ноші. Народня ноша стоїть сьогодні на почесному місці репрезентативної святкової ноші на концертах і національних святах. Навіть на рідних землях уже народня ноша не є до праці або щоденної дитячої розваги. У букварі групка дітей перед фотоапаратом (стор. 38) або діти які виводять танці (стор. 58-59) можуть бути в народній ноші, при праці чи забаві мусить бути звичайний міський одяг, бо воно так є в дійсності.

Образки мистця Е. Козака виконані зі щирим мистецьким бажанням дати нашим дітям правдиві мистецькі вартісні образки. Шкода тільки, що автор букваря не попередив мистця, що це мають бути образки з найближчого оточення дитини в країні нашого поселення, бож для цієї дитини цей буквар призначений. А може мистець кермувався текстом.

На тему цього букваря можна б ще писати багато позитивного й неґативного. Думаю, що поява цього букваря викличе дискусію фахівців у першу чергу над методою навчання читання, писання й говорення і над способом переведення поодиноких лекцій, над чистотою мови й мовними недотягненнями (нпр. "ополох", "гуляти" замість "танцювати" і т. п.).

Видання цього букваря є відрадним явищем, яке свідчить, як дуже нам залежить на збереженні наших дітей, і що є між ними ідейні одиниці, які не жаліючи ні труду, ні гроша, беруться до цеї важливої праці. Шкода тільки, що шановний Автор не порозумівся в справі укладу букваря з Об'єднанням Українських Педагогів. Може б тоді можна було оминути деяких помилок і недотягнень.

Торонто, Вересень, 56.

І. Безручко

Педагогічний процес

У ДОПОВНЮЮЧІЙ ШКОЛІ І МІСЦЕ В НЬОМУ ГЕОГРАФІЇ

Кожне навчання має в собі й елементи виховання, тобто цілеспрямованість на сформування характеру дитини та її громадсько особистої поведінки. В той же час кожне виховання охоплює також і елементи навчання, тобто сприяє виробленню у дитини певного світорозуміння й світовідчування, збагачує її потрібною сумою знань, умінь і навичок, які дитина буде приміняти в своєму практичному житті. Отже, педагогічний процес, як організація роботи в школі, носить в собі обов'язково елементи як навчальної так і виховної роботи. Як би ми не одгороджувались у своїй навчальній роботі, чи обмежували себе суто дидактичними завданнями, все таки педагогічний процес буде навчально-виховним процесом. Інший він не може і не повинен бути. Коли ми чуємо, що хтось із педагогічних робітників ставить своїм завданням лише учити дітей, тобто подавати їх знання (учити легше, ніж виховувати!), а виховання цих дітей перекидає на інших осіб — вдома батьків, у школі спеціяльних вихователів (т. зв. клясових керівників), ми кажемо: ця особа не розуміє свого професіонального покликання; вона стоїть на фальшивому і в той же час шкідливому ґрунті.

Тим паче таке наше твердження відноситься до школи, яка має справу з молодшим дитинством. А ще більше, коли така школа охоплює дитинтсво, що вибите з нормальної життєвої колії і часто стоїть на роздоріжжі, не знаючи, куди йти і яким шляхом прямувати. Наше українське дитинство на чужині якраз знаходиться в такому положенні. позбавлене рідної землі, рідної стріхи і рідного широкого природничо - суспільного оточення, перебуваючи повсякчасно під різними, не завжди дружніми і співчуваючими впливами, воно, це наше дитинство, особливо потребує такого провадження з собою роботи, щоб ця робота найповніше охоплювала його істоту, щоб у цій роботі наше дитинство набуло мінімум теоретично-практичних знань і разом

виробило в собі стійкість у боротьбі за існування, за якомога повний розвиток своїх духово-фізичних національних якостей. Чужа школа, не дивлячись на всі можливі її досконалості, повнотою цьому служити не може. Потрібна наша рідна школа, де наші діти хоч на короткий час почували б себе серед рідної стихії, в рідному оточенні. Цьому і мусить служити наша т. зв. доповняюча школа. Перед нашими доповняючими школами великі завдання. Змушені обмежити свою роботу на 5-6 годин на тиждень, після основної чужої школи, де наша дитина перебуває щодня 4-6 годин і витрачає майже всю свою виробничу енергію, ми мусимо бути особливо уважними в організації, змісту, методів роботи і навантаження дітей. Ми маємо до діла на початку з національно нескріпленим об'єктом і можемо його легко привести до неґативізму в навчально-виховній роботі, що інколи в практиці спостерігається, коли чується від дітей, підтриманих несвідомими чи еґоїстичними батьками: нащо нам здалася ця українська школа, ми мусимо вчитися в державній школі, бо вона забезпечує нам життєвий шлях, а що українська... вона лише заваджає... зайве обтяження! Діти, а часто й батьки, не розуміють, яке велике значення має в морально-духовному розвитку особи рідна стихія, рідний ґрунт, із утратою якого вони позбавляються основ свого правильного розвитку.

Навчальний плян — перший ступінь організації педагогічного процесу в школі. Це є перелік навчальних предметів чи галузей роботи з дітьми із зазначенням часу, обсягу цієї роботи і розподілу її за роками навчання. Програми, слідуючий ступінь, конкретизують зміст цієї роботи, подаючи також і її ідеологічне спрямовання.

Навчальний плян нашої доповняючої школи охоплює т. зв. українознавство, яке в основному складається з навчання релігії, рідної мови, літератури, географії, історії та огляду загальної культури свого народу з її визначними особистостями й конкретними проявами цих особистостей у науці, політиці, техніці, мистецтві. Користуючись досвідом у нормальних школах, а тепер уже чотири роки в доповняючій школі мушу ствердити, що наші доповняючі школи мусять іти рівнобіжно місцевій (нерідній) школі. Отже наша доповняюча школа повинна охоплювати вік дітей із 6 до 14 років. Коли мусимо обмежуватися 5-6 тижневими годинами роботи, ми за вісім років у нашій доповняючій школі зможемо хоч у мінімальних розмірах провести роботу потрібну для сформування основ розвитку свідомого громадянина нашого рідного суспільства. Дитячі роки 13-15 також дадуть нам змогу не надто скорочувати і примітизувати роботу, не обмежуватися елементарщиною, а дати щось гідне серйозної роботи, орієнтуючись на те, що після доповняючої школи наші молоді громадяни будуть мати змогу поширювати й поглиблювати своє національно-громадське виховання й навчання (про це ми мусимо подумати і подбати).

Ми уважаємо, що серед інших предметів навчального пляну доповняючих шкіл географія мусить мати дуже важливе місце. Географія і як наука, і як шкільний предмет являє собою ту галузь людських знань, яка поєднує природничі явища, що відбуваються над поверхнею, на поверхні і у верхньому шарі землі з явищами людського життя, людської праці, людського буття на цій землі. Вона є, сказати б, синтезою життєвих взаємовідносин між людиною і природою, синтезою життєвого використування суспільством того, що дає природа — добровільно чи по примусу з боку людини. Кожне діло, кожний свій крок з наймолодшого віку і до могили людина провадить в певному географічному оточенні, діючи на нього й одночасно відчуваючи на собі (часто непереможно) вплив цього оточення на все своє як фізичне так і духове життя. Так було, так є і так буде незалежно від людського прогресу, бо без географічного оточення неможливе існування людини. Отже людина мусить добре навчити географію прямо для практичного життя. Візміть лише один момент: попробуйте прочитати й зрозуміти щоденну газету, хоч би найпростішу, найскладнішу, починаючи від злочинної місцевої хроніки і кінчаючи світовими подіями — без відповідного знання географії ви побачите, що зрозуміти вам буде тяжко.

Наші діти в доповняючій школі вивчають географію України. Географія України наповнює душу нашої дитини конкретним змістом, зрозумілим з наймолодших літ. У географії України знайдемо багато навчально-виховних процесів. Треба лише, щоб учителє не пропустив тих важних моментів, на штучно, а цілком природно треба ті моемнти висувати. Напр. — які є розміри нашої національної території в порівнянні з іншими західно-европейськими чи іншими державами, які є самостійні, незалежні, культурно-господарсько розвинуті; це дає привід для прищіплення дітям (зрозуміло більше для старшого віку) переконання підставної можливості і необхідности нашої політичної самостійности.

Нарешті ще один довід необхідности включення географії в навчальний плян уже з першої кляси, хоч і в умовному розумінні змісту цього предмету. Як правило, змістом праці в 1- 2клясах наших доповняючих шкіл є майже виключно єдина робота по оволодінню технікою читання й писання. Само собою зрозуміле, дуже важлива робота. Без неї неможливе дальше посування вперед у навчанні. Але діти мають право претендувати і на задоволення їх особистих потреб. Сидіння увесь час, якого вимагає робота по навчанню читання й писання остільки не відповідає дитячій природі, що ми часто цим відбираємо в них усяку охоту до науки. Доводиться їх заганяти до школи примусом. Дитина любить рухатися, побігати, — цього вимагає її природа. Во-

Мгр. О. Калин

Мелодійність української мови

Що таке українська мова? Це мова, якою говорить нарід нашої батьківщини - України. Вона своїм історичним походженням належить до слов'янських мов, а докладніше до східньо-слов'янських, куди належать також московська й білоруська.

Переїжджаючи широкими просторами української землі і слідкуючи за вимовою наших людей, можна помітити малі різниці, це так зв. говірки.

Письменницька, себто літературна мова, взяла в основу наддніпрянські говірки — Київщини, Полтавщини й південної Чернігівщини.

Як усі мови, вона має свою відміну й свої мовні закони. Подібно, як життя народу, так і його мова та її складові частини-звуки мають свою історію.

Частина граматики, що обіймає звукові закони, зветься звучня.

Торкнемося деяких з них, щоби унаглядни-ти мелодійність і м'якість нашої мови, а саме:

1. М'якість шелестівок.
2. Закон "ікання".
3. Чергування звуків.

М'якість шелестівок таких, як: т, д, с, з, ц, м, н, у визвуку (на кінці слова) зазначена м'яким знаком: "ь", серед складів голосними: а, є, ї; і також у середині складів.

Приклади: батько, мідь, письмо, мазь, зять, сюди, сіть, дьоготь, льоду і т. д. Навіть губні шелестівки (в, б, м), що природньо не схильні до м'якости, бувають м'які: святе, цвях, та в деяких похідних: різдвяний, морквяний, чого в нашій літературній мові на письмі не зазначуємо.

Також плавкі голосові шелестівки (л, р) підлягають законові м'якшення, пр.: читальня, весілля, провалля, Харьків, порядок і т. д.

М'ягкости звука "р" не зазначуємо всюди в фонетичному правописі, а помітна вона тільки в правильній вимові.

Другим питомим і одним з найголовніших законів, для унагляднення м'якости української мови є "Закон ікання". Він дає повний образ самостійного розвитку української мови, що так наочно відділяє її від московської.

Свою назву цей закон завдячує цій найм'якшій голосівці: "і". Щоб краще сприйняти цей закон, та пізнати, яку саме ролю він відограє в українській мові, слід трохи ближче з ним познайомитися. При проказуванні цього звука (артикуляції) "і", язик прилягає до м'якого піднебіння і звук вільно проходить крізь усну яму і добувається назовні крізь повздовжню прогалину уст.

Далі треба зазначити, що цих "і" у нашій мові є кілька, а саме: "і", що ніколи в слові не зміняється і завжди м'ягчить попередні шелестівки, які звичайно на основі українського закону м'якшення можуть м'якшитися, сюди належать: т, д, с, ц, л, н.

Є ще друге "і", яке не м'якшить попередної шелестівки.

Причини м'якшення, або відсутність його лежать в історичному походженню цього звука. Перше "і" своїм розвоєм відповідає праслав'янському ять (ѣ); колись таке "і" писалось з двома крапками, пр.: тїло, дїло, зївати, цїлий.

Сьогодні ми ставимо тільки одну крапку над цим, "і".

Також не зазначуємо м'якости й по губних шелестівках, як нпр. вітер, мідь, білий. Друге "і" це те, що розвинулося з праслов'янського "о" або "е". Те "і", яке походить з праслов'янського "о", не м'якшить попередньої шелестівки, нпр.: рів, але — рова, ніс, але — носа, ніч, але — ночі.

Якщо праслов'янське "о" стоїть на початку слова, згідно із законом ікання мусить перейти в "і" (а діється воно в складі критому шелестівкою), то тоді в назвуку (на початку слова) дістає шелестівку "в".

Приклади: овес — вівса, отець — вітця, орел — вірла.

Інакше є з "і" колись он — она, тепер він —вона. Інакше є з "і", що розвинулося з давного "е": воно зм'якшує попередню шелестівку. Пр.: село — сіл, веселий — весілля, (колись хмель) хміль — похмілля, каменя — камінь, нести — ніс.

Як далеко цей закон ікання діє в українській мові, можуть служити як доказ такі слова: поріг, корів, сторін, воріт, голів.

Хоча згідно з мовним законом, який у граматиці має назву "повноголосу", а історичним походженням розвинувся з праслов'янських груп. Що в українській мові дали: оро, оло, ере, еле, — повинно б бути: голов, коров, сторон, ворот. Проте наш могутній володар ікання, деспотично переміг повноголос та присилував його піддатися, поступитися йому.

на цікавиться природою, оточенням, спостерігає його, обізнається із цим оточенням тим чи іншим способом. Правда, нам рекомендують розбавляти "читання й писання" різними оповіданнями, переважно казкового порядку. Та дитині цього мало. Її тиснуть чотири стіни клясної кімнати. Вона ж уже провела 3-5 годин в чотирьох стінах чужої школи, а тут знову те ж саме. І от географія дає в цьому відношенні багато цікавого, приємного, корисного й необхідного матеріялу для розбавлення часто немилої дитині процедури читання й писання і взагалі нудної сидячої клясної роботи. Географія виводить дитину на свіже повітря, захоплює її, будить у неї ініціятиву, задоволяє її моторовість, що дуже важливе у розвитку дитини.

(Передрук зі скрипту педагогічного курсу при У. В. У. — Сарсель.

У певних випадках наголос стає побратимом закону ікання і спричиняє те, що в деяких словах "і" з'являється або зникає: якщо наголос не падає на той склад, тоді закон ікання перемагає: у противному випадку його нема. Таких випадків небагато, ось вони: народ, але нарід; вольний, але вільний; война, але війна; самотній, але самітний.

Іноді закон ікання має силу і там, де для цього нема ніби історичної причини, як нпр.: кілок, але кола; кінець, ранше конець; стілець, "столець", бо давне "о" та "е" тільки в закритих складах могло дати "і".

В деяких випадках, щоб вимова була м'яка, з'являється приставне "і". Діється це тоді, коли по слові, що у визвуку має шелестівку, а по нім слідує слово, що починається двома шелестівками, являється приставне "і". Отож кажемо: вона ще спить, але він іще спить; витри ржу, але витер іржу; степ покрився млою, але покрився степ імлою. Цей закон носить назву милозвучности.

Законові ікання не тільки завдячуємо м'ягкість, мелодійність і милозвучність мови, але в великій мірі й те, що такі старовинні наші культурні пам'ятники як: "Київо-Печерський Літопис", "Слово о полку Ігоревім" — не могли присвоїти собі сусіди москвини.

Закон ікання вже в ті часи так міцно вкорінився, що літописець часто-густо замість "ять" писав "і", що й послужило незбитим доказом, де постали ці славні твори і чиєю духовою власністю вони є.

Дальшим чинником, який українській мові надає мелодійність, є домінутиви: вони належать до частини граматики, що зветься словотворенням.

Домінутиви, себто здрібнілі слова, є цікавим і дуже характерним явищем для української мови. Їх чується не тільки в розмові з дітьми, як ось напр.: чи спатоньки хочеш, чи їстоньки, маленька донечко моя? — але також є вони висловом співчуття, напр.: "питоньки вона не хоче, їстки не береться" (Макаровський).

Ними висловлює наш нарід також і свій смуток, напр.: "Серце моє трудне... чи пити, чи їсти, чи спатоньки хочеш" (Шевченко), як також інші почування. Їх стрічаємо не тільки в віршах, але й у звичайній розмові, при всяких нагодах; ними висловлює теж свою любов пара закоханих. Пр.: Дівчино, рибчино, подай ми ручину, подай ми другую — най поцілую; Дам ручку на хвилю, уст не нахилю і т. д.

Як бачимо з повищих прикладів — усі частини мови можуть бути здрібнілі й пестливі: іменники, прикметники, навіть заіменники, прислівники і дієслова. Хоча й інші мови знають здрібнілі й пестливі слова, одначе такою кількістю ніяка з них похвалитися не може; здрібнілої форми дієслова ні одна слов'янська мова не має, це питома ціха української мови. Також такої великої кількости наростків, що ними твор'яться здрібнілі й пестливі слова, інші мови не мають. Це тільки ніжна, мистецька душа українського народу могла створити так багато здрібнілих і пестливих слів, — тільки надмір почувань у серцях народу такого як наш міг створити ці тонкі делікатні нюанси для вислову настрою і думок які на зовні цим пестливим способом сиґналізуються. Це ж і надає українській мові такої прикметної їй м'ягкости і мелодійности.

Окрім цього всього останнім чинником, який служить доказом, якою мелодійною є українська мова, це наголос (акцент).

Само слово думки не передає: її висловлює речення, яке складається з двох або й більше слів. Кожне слово в реченні є, коли його показувати, має котрийсь склад наголошений, себто такий, що на ньому зосереджується сила голосу.

Склади числяться звичайно від кінця слова. Напр.: тепер (наголос на першому складі від кінця); мати (на другому); Господи (на третьому); сиротами (на четвертому).

З цього можна пізнати, що наголос у нашій мові є рухомий: він може падати на котрий небудь склад у слові. Такий наголос носить назву тонічний; за те наголос, який постійно є на котромусь складі, називається ритмічний, як нпр. у польській мові є на другому складі від кінця. Тому то професор краківського університету Шобер у своїй граматиці пише: "Ми не є народом музикальним, бо в нашій мові навіть наголос є ритмічний."

Не є отже річчю дивною, що українська пісня дає насолоду чужим народам і своїм чаром полонить світ. Вона й розвинулася з коріння цієї мелодійности нашої мови. Тож нашою повинністю є любити і плекати нашу мову, бо вона є гордощами й найбільшою цінністю кожного українця.

Гр. Чупринка

САМОВЛАДА

Тільки згубить сокіл пір'я —
Як полине він у льот?
Так твоя нудьга й зневіря
Свідчить нам, що ти банкрот.

Десь колосся, трави й стерна,
Грає царство степове;
Ти ж розкинув дивні зерна
На каміння гробове.

Так постій, не пий отрути,
Божевільно не ридай;
Не гати з одчаю в груди,
Сам душі пораду дай.

Ти поет, ти дух співучий,
Ти носитель віщих слів;
Будь, як змій огнепекучий,
Будь, як гидра в сто голів.

Сам свої залічуй рани,
Сам зрікайся од журби; —
В час як хиляться титани,
Б'ють їх діти і раби.

Що таке болючі рани?
Не звикать тобі до ран!
Знаю, бачу крізь тумани,
Як блищить твій дивний лан.

Ти забув нудьгу й прокльони;
Грає сонцем світлий вид;
Знай — повстануть леґіони
З віщим словом до побід.

о. В. Кузьма

Християнське виховання молоді

1. Невинність

Французька королева Блянка промовила одного разу ось так до свойого сина Людвика (потім короля): "Сину, люблю тебе понад усе! Ти моя єдина потіха в мойому житті — ти надія держави. Одначе я бажала б радше, щоб ти вмер, якщо я мала б почути, що ти поповнив хочби один важкий гріх!"...

Величні та глибокого значення ціслова королеви — щиро люблячої свою дитину матері! Людвик памятав про них і вони були заборолом для нього впродовж цілого його життя.

Неодну сьогоднішню матір огортає подібний страх за майбутність її дітей. Трапляється, що вже пятнацятьлітній син вірлиним зором зривається до життя, чотирнацятьлітня донечка, із чистим наче вода гірського потоку поглядом, тулиться до матері і поглядає на неї... Скільки то разів у таких хвилях вириваються з матірнього серця слова: "Боже! Поможи, щоб мої діти завжди такими очима на мене поглядали — щоб гниль світу не сплюгавила їхнього життя!.."

У християнському виховуванні молоді побіч молитви конечна є поміч з боку виховників, а саме батьків та вчителів. Молодь повинна себе пізнати, себе шанувати, а для скріплення волі — над собою працювати.

Тому помагаймо молоді насамперед себе пізнати.

Малу дитину називаємо "невинною", бо вона про ці справи ще нічого не знає... Невинність у дітей не є чеснотою, тільки недорозвоєм. Чеснтою буде вона аж у доростаючої молоді, що виросла з наївности дитинних років та дивиться поважно й розумно на пробудження в неї таємних сил життя.

У роках дозрівання будяться в серцях молоді таємні почування і побажання... Вона не знає звідки вони походять і які завдання?.. Молодь переживає тоді перші захмарені дні... Вона непокоїться — про ті явища в собі нічого не знає, бо батьки й виховники це все перед нею закривають...

"Хто ж про таке чував!" — протестують батьки. — Як можна про такі речі з дітьми говорити? Ця справа дуже драстична — це завдання дуже немиле!"

Проте ец все є обовязком батьків та виховників!

У кожній доростаючій дитині — раніше, чи пізніше — будиться бажання пізнати ті справи докладно, бо того домагається сама природа! Памятаймо, що саме бажання не є вже злом, тільки вдоволення бажання. Тільки правдива любов батьків і досвідчених виховників може дати дитині кристально чисту воду до пиття... Якщо вони цього не зроблять, спрагнена дитина напється з придорожнього багна! Батьки повинні говорити з дітьми про ті справи ступнево, з року на рік. Якщо батьки не зроблять цього, то зробить це — але у злому значенні — театр, кіно, камікси, порнографічні ілюстрації, або підозрілі пояснення в тій справі здеморалізованих товаришів, або товаришок!..

Кожен хлопець, чи дівчина, раніше чи пізніше, відчує потребу зрозуміння тих таємних питань. Однак само зрозуміння тих питань не є небезпечне. Це є наче метал, з якого виробляють монету, що є потрібна до життя людини. Якщо це діється під доглядом батьків або виховників, то на цій монеті буде образ Преч. Діви Марії, а якщо під проводом оточення, то буде образ Венери!...

Другим обовязком молоді є самопошана.

Самопошана у молоді буває фальшива. І в тій ділянці виховання треба також молоді помагати. Часто нагадуймо їй, що на молоді покладаємо в будучині великі надії і то не тільки в її особистій будуччині, але цілого народу-людства. Тоді вона уважатиме на себе та старатиметься, щоб в наступстві гріха нечистоти не зійшла на манівці, та щоб не завела тих, що на неї покладались!...

Не відриваймо молоді від світу, бо й так не захоронимо її перед спокусами. Зате вщіплюймо в її душу почування самопошани, розбуджуймо благородні думки, учімо її, щоб бридилась гниллю і шанувала невинність душі і чистоту тіла...

У полудневих гарячих країнах ліжка бувають закриті звичайно сітками для захорони сплячих перед численними мухами та комарами. Найкращим заборолом перед ними було б їхнє винищення, однак зробити це не можливо... Тому простягають сітки навкруги ліжок і комарі й мухи можуть літати довільно, але докучити сплячим не в силі...

Такою захороною перед злобою світу для молоді є сітка любови Бога, сітка радости невинної душі, сітка почування особистої вартости, а вкінці радісна свідомість невинности душі, хоч навколо панує сама гниль! Рожа росте у вогкій землі, у плісні, а навіть у болоті, а проте вона сама чиста й непорочна!...

Невинність молоді при помочі тільки розуму та змислів не втримається довго. Рішальним чинником у тій справі є воля. Буває, що молодь сама собою навіть добра, а блукає наче корабель без керманича. Тримається вона тільки на хвилях лінивства та змисловости, бо дома занадто її пестили...

Якщо молодь є характерна і має сильну волю, то вона морально не впаде. Без сильної волі людина навіть у старості схиляться куди вітер віє...

Великий вплив на вироблення сильної волі має добра література, але ще більше впливає на волю молоді часта сповідь та св. Причастя!!! Це джерело безцінних виховних скарбів, яких заздрять нам усі педагогічні системи цілог освіту. Хай же наша молодь часто приступає до сповіді та св. Причастя!

М. Л.

На виховні теми

В органі Українського Християнського Руху — Інформативному Листку Зв'язку ч. 3/5 за червень 1956 та в деяких наших часописах появилась стаття президента УХР, проф. д-ра В. Янева, в якій подано "нарис думок" відносно "питання студійних днів, присвячених виховній проблематиці".

Президент УХР твердить, що в нас замало уваги присвячується проблемі виховання нашої молоді на еміґрації, немає в нас серйозних намагань у справі розв'язки наростаючої виховної проблематики, ба немає навіть усвідомлення цієї проблематики в цілій її ширині і глибині.

Це твердження покривається частинно з правдою, частинно ж розходиться з нею. Правдою є, що в нас на еміґрації опинилось багато досвідчених педагогів, совісних публіцистів і з великим засобом знання науковців, до яких належить і сам президент УХР — людей, які присвячують немало часу й труду виховній проблематиці і намагаються усвідомлювати еміграційний загал про її важливість.

Є в нас люди, що ніби не з цього "сучасного світу", ідеалісти, романтики, ба — і "фантасти", які, помимо жахливо загрожуючої дійсности, що їх окружає, таки вірять ще в українську людину та в її здорові національні первні, "тривожать свої душі майбутнім народу" і сповнені почуття, що на них "мільйонів стан стоїть", що "за долю мільйонів мусять дати свій одвіт". Немало в нас людей, які цікавляться виховними проблемами та стараються їх по можливості, якнайкраще розв'язати, немало появляється в нашій пресі статтів на виховні теми, — це беззаперечна правда.

Так — є в нас у виховній ділянці ініціятори, є проктодавці, але **немає виконавців,** немає тих, які повинні б реалізувати проєкти та виконувати практично те, що подає теорія. Просто наша педагогічна теорія так далека від виховної практики, як небо від землі! І в цьому саме вся глибина нашої трагедії в ділянці виховання молоді і збереження її для нації. І триватиме ця трагедія так довго, як довго не будемо мати "чорноробів" на полі виховання дітей, — як довго не створимо поруч "леґіслятиви" ще й "екзекутиви".

Бож замало — стверджувати загрозу й небезпеку, замало стверджувати хворобу й ставити навіть і "діяґнозу", а потрібні та конечні тут практичні вказівки й напрямні, як і чим зарадити лихові, — потрібні "ліки" для поборювання "хвороби". А цього немає в нас!

Виховною проблематикою цікавляться в нас найменше ті, хто самим Богом для цього покликані. **Це батьки дітей.** Вони, не тільки що не турбуються вихованням дітей взагалі, а національним зокрема, але й часто поповнюють супроти них злочини.

Не дуже то й цікавляться виховними справами вчителі-виховники та й священики — "слуги" найбільшого Вчителя, Христа.

А президент УХР каже: "спеціяльна відповідальність за виховання молодого покоління лежить на християнському середовищі"...

Хто ж це те "християнське середовище", як не в першу чергу наші священики? А ось із Канади, з Торонта, пишуть:

Задумуємо надрукувати 1000 примірників "Учительського Слова" і розіслати на адреси священиків і учителів. Це буде наш останній жест. Мало ж бо надії, що вдасться "сокрушити закаменілі серця і зрушити заморожені душі тих, яким, здавалось би, повинні б виховні справи не бути байдужими".

Біда одначе, що папір і друк 1000 примірників коштуватимуть 125 долярів, а їх — нема"...

(Якже збідніла наша еміґрація в Канаді! Видно, зрівнялася матеріяльно з "залишенцями" в Німеччині...).

Розуміється, "Учительське Слово" грубо дефіцитне. Має здобутих за пів року всього 40 (сорок) передплатників!! На близько пів мільйона українців, а молоде покоління — кандидати на ренеґатів і відступників, погній для чужих.

Учні й учениці вживають між собою виключно англійської мови, ба і батьки їх стараються теж цією мовою до них відзиватись.

"А вже" — як пише один зі старих педагогів наших — "жах збирає дивитись на дівчаток у Канаді! Тих, підростаючих... Губи намальовані в три поверхи і нігті замазані на червоно. На вулиці поводяться визиваючо".

У ЗДА теж не краще, а то ще й гірше мається справа виховання нашої молоді.

В Англії поступає процес денаціоналізації українських дітей теж незвичайно швидким темпом.

Урядовець СХС у Мюнхені, об'їхавши всі осередки поселення українських залишенців, ствердив: "денаціоналізація наших дітей жахлива"!

Про Францію так і не згадувати... Дехто твердить уже, що не лише українські діти, але й батьки їх засуджені на загибіль.

У Бельгії, помимо старань і зусиль, діти наші майже не говорять уже між собою українською мовою.

Оце наша дійсність — понура, сумна, невесела.

При цьому не можна сказати, щоб наша еміґраційна "верхівка" не старалась запобігти лихові, щоб байдужною була до виховної проблематики, та щоб не намагалась розв'язати її. "Об'єднання Українських Педагогів" у Канаді закликає всіх українських учителів і священиків Канади на науково-методичну конференцію яка відбудеться в Торонті від 1. 9. — 2. 9. ц. р., де доповідачами будуть визначні науковці, професори університетів, досвідчені педагоги і священики. Прекрасно... Впаде там "великих слів велика сила", а тих

слів так, як і досі, не буде кому замінити в чини, теорії не буде кому практично здійснювати, а орган Об'єднання "Учительське Слово" перестане появлятись, бо не буде фондів і передплатників.

При ЦК СУМ-і створена "Виховна Рада" скликає конференцію, в якій мають узяти участь члени тієї Ради з Канади і Америки, пізніше має така конференція відбутись і в Европі. Радитимуть над розв'язкою виховних проблем, появляться нові, глибокообдумані проєкти, а виконавців — "дасть Біг".

Тепер же президент УХР, д-р Янів, проєктує "студійні дні, присвячені виховній проблематиці". У тих "днях" візьмуть участь визначні науковці, виголосять прекрасні доповіді, будуть схвалені відповідні резолюції і т. д.

А реальний, практичний вислд? Чи не подумати б над реально-практичним підшуканням способів і засобів для рятування душ нашої молоді, над організацією учителів, виховників-чорноробів, отих, хто б усі піднебесні теорії стягали на землю і не високо "мулруючи" реалізували б "учені" задуми?

А чи не було б потрібним і вказаним призадуматись над проблематикою виховання в першу чергу батьків, а щойно потім їх дітей?

Так, студійні дні потрібні, а то й конечні, із застереженням, що будуть присвячені **практичному** розв'язанню виховної проблематики.

Бельгія, вересень 1956

Д-р В. Луців

Історія, а громадське виховання

Останні роки рідної школи мають за завдання не тільки доповнити курс рідної історії, але й виховувати добрих громадян і свідомих українців, бо багато дітвори по закінченні рідної школи не буде дальше студіювати, але піде в життя. Знання набуте в рідній школі залишиться для них дороговказом на все життя.

Поминаючи те, що повторення матеріялу з попередніх кляс мусить бути на вищому щаблі, більш серйозне і глибоке — новий матеріял повинен бути виложений іншим методом, бо дітвора старша вимагає поважнішого трактування курсу історії, як у початкових клясах. Тут мусить бути серйозне ведення нотаток, повторення і вивчення необхідних дат з усього курсу історії, а слід теж звернути увагу на читання історичної літератури. Відносно історичної літератури можна підказувати дітям читати речі, які були порушені в першому чи другому розділі.

Уже другий курс історії має завдання перевести систему і метод навчання з казки та леґенди на нормальний виклад. Останній курс повністю серйозний, нормальний і систематичний та має завдання дати необхідне знання з рідної історії, вияснити деякі речі, котрі залишилися без відповіді в наших клясах і рівночасно пдготовлює молодь до майбутнього грамадського життя.

Тепер учитель повинен з повною делікатністю підійти до деяких наболілих місць нашої історії та умілим способом вияснити, чому діялося те чи інше. Помилкою буде, як дехто з учителів при навчанні історії, а особливо при громадському вихованні, захоче тримати дітей у надмірній напрузі, спонукуючи їх "переживати" кожню лекцію. Емоціями дітей не вільно газардувати. Дитина так як і старша людина вимагає нормального спокійного підходу. Деякі з учителів стараються науку історії перетворити в один довгий ряд свят, імпрез чи мистецьких виступів. Всі ці речі є тільки засобом а не метою, а надмірне нервово-емоційне напруження дітей дуже шкідливе. До кожнього свята, імпрези чи мистецького виступу треба дітей належно підготувати, вони мусять сприйняти це свідомо і нормально. Не забуваймо, що тільки належно ведене громадське виховання допоможе старшій дітворі якслід його зрозуміти, а участь у ньому в шкільних межах вводить її в те життя активно. Учитель мусить пам'ятати, що метою його навчання є виховати свідомих та активних людей для української справи. Беручи це все на увагу, доходимо до висновку, що теорію слід уміло пов'язати з практикою і навчання не слід відривати від життя. Учитель історії дає дітям відповідне знання, котре вони потрапили б у майбутньому застосувати в житті. Навчаючи рідної історії, учитель мусить указувати на високу національну свідомість у минулому. Незнаний автор "Слова о полку Ігореві" з гордістю підкреслює, що предки ходили "шоломами з Дону води пити", пильнуючи, щоб "не посоромити землі рідної". Україна пережила світлі і темні моменти. Її сини гинули в боротьбі з ворогом, але не гинула слава, не пропадала національна свідомість, вивищалася державницька ідея. В часах найбільшого занепаду, в часах найбільших ворожих утисків не затрачалася національна свідомість, не забувалися громадські і державницькі обов'язки.

Учитель історії, підкреслюючи вагу державно-громадського виховання, повинен звертати увагу на те, щоб дитячі почування та любов до рідного були високо моральні та альтруїстичні. Дитячий альтруїзм, а радше любов до батьківщини — мусять бути свідомі. Мусять випливати з ідейности. За приклад ідейности нехай учням послужать Олег Віщий, Святослав Завойовник, Княгиня Ольга, Рівноапостольний князь Володимир Великий, Ярослав Мудрий, Володимир Мономах, Дмитро Вишневецький - Байда, Хмельницький, Петро Могила, Мазепа, Шевченко, Леся Українка, Франко та інші визначні постаті нашої історії.

Панас Мирний

Рідна мова

Найбільше і найдорожче добро в кожного народу — це його мова, ота жива схованка людського духу, його багата скарбниця, в яку народ складає і своє давнє життя, і свої сподіванки, розум, дослід, почування.

Навчаючись з малих літ балакати, ми разом з тими словами, що доводиться їх запам'ятати, набуваємо і розуміння того, що ті слова визначають, — чи назву якої речі, чи думку про що-небудь. Тобто — ми разом із словами набираємося і розуму, набуваємо чужих думок, навчаємося самі думати і ті думки викладати словами. Наші діти у свою чергу додають до здобутого від нас скарбу мови своїх вимовів того, що їм за свого життя довелося навчитися, пеердумати, пережити... Таким побитом і складається людська мова, що з кожним новим коліном все більше та більше шириться-зростає.

А як люди добрали способу зазначати слова значками, як завелося поміж людьми письменство, то воно ще більше допомогло їм розвинути свою мову, бо поміж людьми виявились такі митці, що все життя своє призвичаїли до сього діла. Одні складали дзвінкі вірші, додаючи цим краси та виразности вимовам; другі писали яскраві оповідання, збагачуючи мову невмирущими зразками; треті — мисливці — виясняли всяку таємницю, що її так багато на світі! — і цим ширили людське знання.

Багато такі митці-письменники допомагали кожному народові розвинути його мову і тим високо підносили його угору серед інших народів, бо немало славиться поміж людьми той народ, у якого його мова розвинута та збагачена творами всякого письменства.

Коли ми з сього боку будемо зоглядати свою рідну мову, то мусимо зазначити, що хоч у нас теж набралося чимало письменників, що збагачують її своїми творами і, не покладаючи рук, працюють на спушеній уже письменством ниві рідного слова, — оже становище нашої мови не досягає такої високости, звідки б і інші народи мусили широко користуватись її скарбами.

Нічого й дивуватися цьому, бо письменники почали прикладати своїх рук до рідного слова трохи більше сотні літ, тоді, як у других народів вони працюють більше тисячі. Та й то ще треба зазначити, щоспершу бралися до того діла поодинокі народолюбці, а решта, вихована в школах, куди рідна мова і близько не підпускалася, — мала її за мову незграбну, мужичу, що до якого часу мусила слугувати домашній потребі, а не задля широкої постаті освіти та науки. І тепер ще є чимало своїх таки мудраків, що, забувши якого вони роду і плоду, — неґують своєю рідною мовою, пророкуючи їй короткий вік, доки прості люди просвітяться наукою і одкинуть тоді свою мову як нікчемну, не занедбають її, як ні на що непотрібну.

Такі речі давно вже ми чуємо. Та не зупинили вони любови до рідного слова справжніх народолюбців, не затлумили їх віри у будущину своєї мови, що й без письменства, а однією творчою силою народного духу виконала такі яскраві зразки тендітних пісень, глибоких дум, цікавих казок, приповісток. Та сама творча сила поривала і щирих народолюбців до рідного слова, наструнчувала їх до праці, допомагала виконати свої мистецькі завдання.

Час минав, а число отих народолюбців-письменників, не дивлячись на всякі утиски та пророкування своїх і чужих мудраків, все більше та більше зростає; праці їх все ширшу постать займають, і ми тепер бачимо, що й інші народи починають цікавитись творами наших видатніших письменників і перекладати їх на свою мову, щоб познайомитись з їх самобутньою творчою силою та тими здобутками, які вони прилучають до того всесвітнього добра, що вчені зовуть культурою.

А це ясує, що ми після довгого сну розбуркалися і починаємо очима водити, доводимо світові, що ми, як і другі, хочемо жити та того всесвітнього добра — культури намножувати. І на цьому шляху не зупине нас пророкування мудраків, бо творча сила ожила і рідну мову воскресила.

А щоб наші мудраки знали, що то таке "рідна мова", то ми мусимо отут подати переклад невеличкого по розміру та безмірно глибокого по змісту твору письменника Тургенєва, що ось щосказав про рідну мову:

"В часи зневіри, в годину важких думок про долю мого рідного краю, — ти одна моя підпора і запомога, о, велика, могутня, правдива та вільна рідна мово! Якби не було тебе, то, як не впасти в розпуку, бачучи все те, що коїться дома?.. Та як його і не доняти віри, щоб таку мову не було дано великому народові!"

Моє серце б'ється для моїх шкільних дітей. Їх щастя — це моє щастя, їх радість — це моя радість. Від ранку до вечора і кожної хвилини нехай діти читають це з мого обличчя.

Й. Г. Пестальоцці

"УЧИТЕЛЬСЬКЕ СЛОВО"
Орган О. У. П. у Канаді

Редакційна Колегія:
Д-р Василь Луців, Іванна Петрів, Семен Фодчук. — Іван Нелин, мов. ред.

Адреса Редакції:
"UCHYTELSKE SLOVO"
39 Indian Rd., Toronto 3, Ont., Canada